

НА БЫЛЫХ
«КРЭСАХ УСХОДНІХ»
З ПЛЕНУМА БЕЛСАУПРОФА
НОВАЯ ЯВА СВАРОТВЫ
БЕРАГЧЫ ПОМНІКІ КУЛЬТУРЫ
УРЫВАК З ПАЭМЫ
А. БЯЛЕВІЧА
У СВЕЦЕ КНІГ
ФІЛЬМ ПРА РЫХАРДА ЗОРГЕ

Год выдання 33-і
№ 75 (1920)
18 верасня 1964 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

Дзіцячы мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНнікаў БССР

ЮБІЛЕЙНЫ КІНАГОД

Нацыя
інтэрв'ю

Сёння беларусаму нічога не спавідае сорак год. Наш карэспандэнт папрасіў статысціку Дзяржаўнага Камітэта Савета Міністраў БССР па кінематаграфіі. В. Паўленка расказаў каротка пра шлях развіцця беларускага кінематаграфічнага мастацтва і пра тое, як праходзіць падрыхтоўка да святаў гэтага года.

— 17 снежня 1924 года Саўзнамом БССР прымуў пастанову аб утварэнні Дзяржаўнага ўпраўлення па справах кінематаграфіі і фатаграфіі — «Белдзяжнін», — сказаў В. Паўленка. Першай работай нашых кінематаграфістаў была дакументальная стужка аб святкаванні Першамай 1925 года, а першай мастацкай кінакарцінай — «Лісная была», знятая ў 1926 годзе рэжысёрам Ю. Тарчанам па апавесці Міхася Чарота.

Толькі ў 1939 годзе кінастудыя «Савецкая Беларусь» пераехала ў Мінск. У час вайны асноўная частка калектыву студыі эвакуіравалася ў глыбіні краіны, і ўжо ў 1942 годзе рэжысёр Ю. Тарчан і аператар Сабілін знілі першы фільм ваеннага часу — «Беларускі кінабаронка». На Цэнтральнай студыі дакументальных фільмаў у Маскве наладзіўся выпуск кінааспіска «Савецкая Беларусь».

Успамінаючы шлях, прайшоў беларускі кінематаграфіст за сорак гадоў, трэба назваць такія даважныя папулярныя фільмы, як «Двойчы народжаны», «Шукальнік шчасця», «Першы ўзвод», «Балтыйскі», «Вогненныя гады», «11 ліпеня», а таксама рад знаёмых нам работ, вышпунчаных і паславаных час. Сярод іх «Кан-

станцін Заслонаў», «Чырвоныя лісце», «Гадзіннік спавідаў апошчы», «Наперадзе круты паворот», «Шчасце тэза берагчы». Розныя па сваіх мастацкіх вартасцях, гэтыя карціны вылучаюць адна агульную якасць: усё лям выхоўваюць у гледачоў любоў да Радзімы, партыі, усаляюць геральчыны справы савецкіх людзей.

Індустрыяльны пейзаж на ўсіх прасторх Беларсі усё смілей спарборнае ў прыгажосці з мялконамі прыроды. Сівы Нёман, што справядную нашоў свае вольны праз разлогі паўя і лесу, сёння бачыць новую прыгажосць на сваіх берагах, Гродзенскі азонатуканывы — гігант Беларускай хіміі. Фота А. МЫЗІНКАВА.

НА ПРАСТОР, НА ШЫРОКІ РАЗЛОГ...

Рыгор ШЫРМА,
народны артыст СССР

Сёння усё тое перажывае ўспамінаўца як змрочны, кашмарны сон — дэўні і таму, нібыт, нерэальны. На самыя справы: мінула ж дэкадацыя людзей гадоў — чэртыка стагоддзя! Цяпе пакаленне люць народзілася і вырастае ўжо ў час, калі развіваецца ідэя Карутэ-Брозы і ўлібса пил, узняты коламі панскіх брычак па дарозе на Баршау, і моладзі, вядома, вальмі чыжка ўявіць тыя пеклы, тую несправядлівасць, што вынеслі на ўласных плячах людзі майго веку.

Я часта наведваю мястэчкі, якія абыходзіў некалі з нотным шпыхам у руках, запісваючы горкія, бязрадасныя песні — адзінае сучаснае бясспраўнае чалавек. Гутару цяпер з моладдзю і рэдуючы яе найаўнаму адзіночым мам расказам аб мінулым, яе пытаннем — што гэта такое — вайт, асіднік? — дакладна, як пісаў некалі Маяжоскі пра «градавога».

Сёння на былых «усходніх крэсах» я бачу ва ўсім незвычайны ўздым. Радуе і зарочавае галавакружжы ўзлет электравышак і страляў пад'ёмных кранав, узгор'і агні новых гарадоў, бясконная роўнаць некалі странатых, перазаных на кавалі палетай. Сёння заходняя вобласць Беларсі — бунішчы індустрыяльны раён нашай краіны. Не хопіць палітэа на руках, каб адначыць усё існуючыя ўжо і будучыя прамысловыя аб'екты саюзнага і рэспубліканскага значэння. Любы школьнік Савецкага Саюза назаве ў ліку іх Гродзенскі азонатуканывы завод — гігант хіміі, Бярозаўскую ДРЭС, Брэсцкі дынамыны камбінат і завод газавых пліт, Пінскі завод стучных скур, Баранавіцкі бавяўняны камбінат і многія іншыя.

Найаўна задаваць рытарычнае пытанне, высвятляючы, ці магчыма было б гэта раней, пад жорсткім удзікам панскіх Польшчы.

Ні з чым не параўнальны і сённяшні духоўны росквіт народа, аднаўнага ў адной сям'і, уздым яго нацыянальнай культуры, мастацтва і літаратуры. Новыя песні спяваюць сёння Гродзеншчына, Кобрыншчына, Навагрудчына. Спяваючы не ўпопты — на ўсе грудзі, дружна і радасна. Песні, якія спрыяюць чалавеку ў працы і мары...

А памяню, колькі горкіх дум перададуў, колькі горныя спянаў я, ходзячы ад вёскі да вёскі сцэжкімі Нясвіжчына, гэтага тэлевітэага песеннага крэйю. Бо бачыў, колькі яркіх, самабытных талентаў успыхвалі на імгненне і гаспа тут жа, не паспелыя разгарэцца і знаёмых людзей адчуў у стаюшчы, на кою быў асуджаны ў панскіх Польшчы Беларсі талент.

Сёння на адной Нясвіжчыне аж тры самадзейныя народныя калектывы — Маранавіцкі народны хор, Лявонавіцкі і Ланскі мужчынскі. Сёння тут не дадуць загаснуць ніводнаму «самародку».

У дачыненні да «усходніх крэсах» польскія паны мелі не двухсануюныя намеры. Яшчэ пры заснаванні буржуазнай Польшчы адзіна з яе першых міністраў пан Сракоўскі ўрачысна абяцаў, што праз пяцьдзесят гадоў у Польшчы не застацца ніводнага Беларса.

Але інакш думаў народ, што часова апынуўся пад пятой польскіх капіталістаў і «абшарнікаў». Верачы ў сваё вызваленне, ён аказаў актыўнае супраціўленне гэтай праграме пілсудчыкаў. Крывае зарыва палыхала над Косаўшчынай, Кобрыншчынай, Навагрудчынай, Гродзеншчынай, над славянскім Наранавіцкім краем. Гісторыя «усходніх крэсах» — гэта гісторыя зваццяў, упартай барацьбы працоўнага народа за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне.

І сёння жыць можна пацуче на Брэсцкім ці

Гродзеншчыне пра выадак, які ў часы беларускай акупацыі перадаваўся ў народзе, як легенда.

Вядома, што польскія ўлады, выдаючы пашпарт «грамадзянам Польшчы», у графе «нацыянальнасць» катэгорычна адмаўлялі пісаць «беларус», «Таткі», на іх думку, у Польшчы не існавала. Ні-якія скергі не мелі поспеху. А без пашпарта («доваду асабістага») беларускім сялянам, рабочым і інтэлігентам было амаль немагчыма выехаць з вёскі і мятэчка ў пошуках работы: на ўсіх дарогх праводзілася праверка дакументаў.

І вось аднойчы палескі ваявода Даўнарочік ехаў павоздам з Брэста ў Пінск. Раптам паче спініўся. Давары куць, у якім спаў ваявода, расцвіліся. Жанчына-партызанка выцягнула пана з вагона на рэйкі і, задраўшы яму кашулю, высцібала на вачас усіх, прыгаворваючы: «Гэта табе «довад асабіста»».

«Довад» падзейнак. Вялможны пан паверыў, што ёсць такая нацыя — беларусы. Расказаў, што менавіта пасля гэтага здарэння пачалі выдаваць пашпарты, дзе ў графе «нацыянальнасць» ўжо ставілі не «польшак», а «польшак» — абы толькі не беларус!

Народ астойкаў сваё імя, сваё права «людзкім зваццям». І польскія паны мелі раўнае, чакуючы магчымага ўстаўлення. З гэтым разлікам іхні орган «Ячэч Паспаліты» пісаў 2 кастрычніка 1925 года: «... На пастаненне ўсё шчыбеніца». На ўсё мясцовае Беларускае насельніцтва зверну да нізу павінен пачаць жах, ад якога застыне кроў!»

«Усходнія крэсы» прынеслі польскім панам не толькі багацце, набараванае ў Беларускага народа. Яны шмат паловаў крыві панам — тут ушчот разбіліся іх спробы занявольць працоўны беларускі народ. Людзі з надзеяй глядзелі на ўсход, дзе разгаралася польскія сацыялістычнага будучыцтва. Яно натхняла, клікала да барацьбы. Камуністычная партыя Заходняй Беларсі і камсаюл, якія знаходзіліся ў глыбіні падполлі, легальнае арганізацыя «Рабача-сялянская грамада» пад кіраўніцтвам камуніста Браніслава Таршчэвіча, культурна-асветніцкае Таварыства Беларускай школы (ТБШ) узначалі гатуе барацьбу.

Амаль ва ўсіх гарадах Заходняй Беларсі праходзілі масавыя з'езды і сходны, на якіх гучалі рашучыя пратэсты супраць тэрору, супраць закрыцця беларускіх школ і ўвадзення латвінскага алфавіту.

Як практычная мера ў барацьбе з паланізаванай, усюды пачалі ўзнікаць хаты-чытальні, у якіх меліся рускія і беларускія кніжкі. Велізарнае, спарядуе казаннае ўражанне рабілі Беларускае савецкія кнігі для дзяцей, якія дасылала таварыства Чырвонага Крыжа з Мінска. Здаралася, што дзеці пачыналі байкатаваць польска-каталіцкія школьныя бібліятэкі.

Выхаванне ў працоўных пацуча адзіства з савецкім народам адбывалася ў абстаноцы жорсткай ідэалагічнай барацьбы з такімі фашысцкімі арганізацыямі, як «Стшалец» — ваенізаваная арганізацыя асіднікаў, «Коло млодзекі вейскі», «Скарнія» (саюсабавянае плята калона, арганізавана пілсудчыкамі сярод Беларускай студэнцтва). Гэтыя арганізацыі — стрэчныя сёстры польскай дырэнцы — прымаўлі ўдзел у разгроме паліцэйскага ТБШ і прагрэсіднага клуба «Мягкіяне». У адной з гэтых супраць вызваленчага руху аб'ядналіся ісканды і паліцаі, шпікі і жандары, «абшар-

нікі» і Беларускае нацыяналісты. Усе яны ўзліся за «кляпалівае «выхаванне» моладзі. Гэта было выхаванне нянавісці да Савецкага Саюза, да камуністычных ідэй. Школы, кэсцелы, казармы, установы — усё выкарыстоўвалася з мэтай атруціць маладыя душы.

Чорная рэакцыя лютавала ў краіне. Для камуністаў былі прыдуманы «асобага гатунок» ваенна-паліцэйска суды, адукацыйнае вядомае дарога — да астражонных падавалу, дзе ўжо нагатавае рыпелі шчыбеніцы, як гэты і абяцалі «Ячэч Паспаліты». Поўным ходам ішла «работа» ў лагеры «Карутэ-Брозы» — гэтым камбінэце здэлекі, прыніжэння чалавечай годнасці, нібараннага садызму.

Смелая, бунтарская Беларуска моладзь следавала заклікам і перадам камуністаў, ішла ў падполле, арганізавала легальныя гурткі ТБШ. У 1929 годзе такіх гурткоў было больш пунціста. Яны былі сапраўднымі рэсасіднікамі Беларускай культуры. Выключным поспехам карысталіся Беларускае спектаклі і канцэрты, што наладжваліся членамі гурткоў. Яны праходзілі пры перапоўненых залах, часам трэба было даваць па тры «сеансы» за вечар.

Цікава, што ў час гэтых спектакляў, якія былі сапраўдным святкам для моладзі, ніколі не было і аніч. Пад уплывам камсаюла моладзь пакінула і курцы, і курцы, каб не мацаваць паніска маноплі. Затое ўсе сродкі і энэргію аддавалі такім справам, як, напрыклад, лабудова Народнага дома. Для гэтага ў вёсцы Сеньковічы Косаўскага павета ў адзін дзень было выдзелена трыста рабочых і шчысцэзасты фурманка.

Працоўная інтэлігенцыя, што належала да ТБШ, вырашыла ў сваёй рабоце больш паказваць, чым даказаць, якія дасягненні ў галіне культуры займае Савецкая Беларусь. Азімаленне народа з ростам культуры ў Савецкім Саюзе адбывалася праз савецкія кніжкі, якія меліся ў бібліятэках ТБШ, праз канцэрты песен, савецкіх кампазітараў. Тое, што каралася судом, як «варожак» прапаганда, рабілася нелегальна. Савецкія выданні Купалы, Коласа, Крапівы, часопісы «СССР на строіжне» і «Красная новь» вандравалі з павета ў павет, з рук у рукі так асцёраюна, што ў гэтым ніколі не было прывалу.

Пасля ліквідцыі ТБШ ў вёсках было забаронена наладжваць вечарнікі. Тады месцам рэвалюцыйнай агітацыі сталі паланы, ускрайкі лесу. Тут, часам пры святле месяца, збіралася моладзь для «бясскрыўднх» збэяў. Гучелі песні, танцавалі паны... Але воль у гурце юнакоў і дэдуцат паказваліся маскі — пачыналася дэкламацыя вершаў савецкіх пуніцаў, з рук у рукі пераходзілі і незвычайна знікала савецкія часопісы.

Такой памяню і Заходнюю Беларсі. Памяню, як яна не толькі чакала, а сама ішла насустрач свайму дню.

17 верасня 1939 года... Пахмурнае, але шчыпная асенняя раніца. Пуста на вуліцах Вілені. Зрэдку дакажэца постаць чалавека. Толькі вярнуць ганяе з месца на месца чорныя шматкі гарэлькі паны. Гэта — усё, што засталася ад паноў. Гэта жны, удзікаючы на Літву, палілі свае «справы».

А на другі дзень — радасць. Невыказаная, на ўсе грудзі — балючая, са слезамі. Усходы — на тоўпы людзей. І сталы — з хлебам-салю, з кветкамі. Народ вітаў прыход сваёй вольна-завіцелай.

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадо, —
Многа новых, шчаслівых дарог
Расціліце жыццё прада тало!

Услед за народным пэтам Якубам Коласам, за братамі з Усходу пэўтэралі разнавольныя людзі несенае — кнігі, партрэты, плакаты, музычныя каштоўнасці. Сюды, у гэты куток горада, не дужа часта заглядалі фашысты і іх паслугачы, але ўсё ж проста так трымаць у падвале кнігі было рызыкаваць.

На дапамогу прыйшоў іх даўні знаёмы Абрам Зелькоўскі. Ён адгарадзіў кнігі сякой-такой сценкай, наспяваў каля яе вазы са тры торфу — нібыта на паліва.

Паскакайнула крыху на душы, але не надолга. Дайшлі чуці, што гарадскія ўлады мяркуюць зусім разбурыць гэты домік, як непрыгодны для жытця. Даволса дом ратаваць: рабіць тэрміновы рамонт. Падмазалі, пабальлі сены, і дом стаў выгладзець не зусім блыта. А каб не занялі яго акупанты, вырашылі сабраць адкрыць у доміку «музей»: выставілі на паказ саху, драўляную барану і іншыя малакаштоўныя экспанаты, на якія ён не маглі пакаваць да фашысты. Неўзабаве «музей» стаў служыць і яшчэ адну добрую службу: тут аручней за ўсё можна было сустрэцца падпольшчыкам і партызанам.

Фашысты не вышпалі «музей» з-пад увагі. Некалькі разоў наляталі з вобскама, але нічога падарознага не знаходзілі. І ўсё ж у канцы 1943 года Сяргей Міхайлавіч арыштавалі — вышпалі іх з дома і ў Баранавіцкі агульны траўт у лагер смерці Кольчыва. «Што дэвалса выцярпел там — пянжа расказваць», — гаворыць Сяргей Міхайлавіч. Выратаваўся цудам: калі яго і І-

чыя перспектывы. Набліжаюцца дзве гістарычныя даты ў жыцці савецкага народа — 50-годдзе Вялікага Кастрычніка і 100-годдзе з дня нараджэння Ул. І. Леніна. Мы павіны сустрэць іх высокамастацкімі творамі аб Радзіме і правадару.

Вытворчасць фільмаў — адзін бок дзейнасці кінаработнікаў рэспублікі, другі, не менш важны, — давецці кожны фільм да шырокіх мас гледачоў. За апошні дзесяць гадоў кінасетя ў Беларсі значна пашырлася. Калі ў 1953 годзе ў нас налічвалася 1 818 кінаўстаноўка, дык цяпер іх 4 218. 40-годдзе Беларускае кіно работнікаў кінасеті вырашылі сустрэць дэтрміновым выкананнем сваёй панау і сацыялістычных абявазальстваў. Па ініцыятыве кінамеханікаў пінц раёнаў рэспублікі — Светлагорскага, Мёрскага, Навагрудскага, Клімавіцкага, Мядзельскага — разгарнулася спабортніцтва за выкананне гадавога пана кінаабслугоўвання насельніцтва да 17 снежня.

З 1 па 20 снежня гэтага года ў рэспубліцы адбудзецца фестываль лепшых твораў Беларускае кінамастацтва. Будучы арганізаваны сустрэчы творчых работнікаў з гледачамі, прачытаны цыклы лекцыяў. У кінаапрадах адкрыцца фотавыстаўкі, прысвечаныя юбілейнай даце. У лістападзе мюрыцеца правесці ў Мінску шырокае творчыя канферэнцыю на тэму «Стан Беларускае мастацкай кінематаграфіі і вядучы далейшага павышэння яе ідэаін-эстэтычнага ўзроўня».

Сустрэкаючы сарагоддзе Беларускае кіно, усё кінематаграфісты рэспублікі напоўнены жададнем яшчэ больш палыміна і натхненна працаваць на стварэнне высокамастацкага фільмаў, якія ўспяваюць вольні падзвіг савецкага народа — будаўніку камуністычнага грамадства.

КУЛЬТАСВЕТРАБОЦЕ — ГЛЫБОКІ ЗМЕСТ

З ПЛЕНУМА БЕЛСАУПРОФА

Узянудлі ў свае рады вялікія групы рабочых, служачых, пенсінераў, хатніх гаспадынь.

Важнае месца ў рабоце працоўных арганізацыяў і іх культасветустану, укавалася ў дакладзе і выступленнях, займае лекцыяны прапаганда. Працоўныя камітэты пад кіраўніцтвам партарганізацыяў за апошні час значна палепшылі прапаганда марксіска-ленінскага вучэння, палітыкі ашай партыі, перазаваго вопыту. Аднак у шмат якіх працоўных арганізацыяў лекцыяны прапаганда вядзецца бясістэмна, без загады распрацаваных панау. Не арганізавана чытанне лекцыяў для розных груп працоўных. Мала чытаецца лекцыяў на атэістычных тэмах.

Шмат увагі было ўдзельна на пленуме пытаннем эстэтычнага выхавання працоўных. Адзначалася, што працоўныя арганізацыі шырока выкарыстоўваюць розныя формы і сродкі дапамогі рабочым і служачым да культуры і мастацтва. Масавым сродкам эстэтычнага выхавання з'яўляецца мастацкая самадзейнасць. У рэспубліцы звыш палыміна чалавек. Кожны пята член працоўнага з'яўляецца ўдзельнікам мастацкай самадзейнасці. Пывысіліся ідэіны ўзровень самадзейнасці, майстэрства яе ўдзельнікаў. У рэспубліцы калектывуе ўсё большае месца займае тэматыка сучаснасці.

Оперны народны тэатр Палаца культуры працоўнаў на ўсеазаонае аглядае мастацкай самадзейнасці бмь узаагароджаны ВЛСПСЦ дыпломам І ступені. Далёка за межамі рэспублікі вядомы народны ансамбль танаі Мінскага трактарнага завада, песні і танаі Гомельскага Палаца культуры чыгуначнікаў імя Леніна.

Гаворачы аб рабоце працоўных бібліятэк, удзельнікі пленума ўказвалі, што яны дапамагаюць рабочым і служачым аваловаць трэзорый марксіска-ленінскае, тэхнічнымі, сельска-прыхаванымі кнігамі і іншымі вядомы, выхоўваюць іх у духу камуністычных адносінаў да працы.

Прафарганізацыі кляпоціцца аб павелічэнні сеткі бібліятэк-перасоак. У рэспубліцы іх налічваецца больш чым паўтары тысячы, а колькасць ачтыўстаў, якія працуюць у іх, дэсяціка амаць пяці тысяч чалавек.

Але так паставіла справа далёка не ўсюды. У некаторых бібліятэках не адпавядае сучасным патрабаваўням работа па прапагандзе кнігі.

Галоўная задача працоўных бібліятэк, укавалася на пленуме, — умаля прапаганда Праграмы партыі, рашэнняў з'езду і Пленума ЦК КПСС. Праз кнігі, газетныя і часопісныя артыкулы бібліятэкі заклікаюць дапамагчы працоўным глыбока ўсваіць грамадскае значэнне сваёй працы ў камуністычным будаўніцтве, дапамагчы, каб ідэі новай Праграмы сталі абыстым перакананнем кожнага чытача.

Дакладчык і выступаўшыя ў спрэчку выявалі сур'ёзныя недахопы ў арганізацыі кінаабслугоўвання рабочых і служачых.

Важным звыям у рабоце культасветустану працоўнаў, гаварылі ўдзельнікі пленума, з'яўляецца выхаванне падрастаючага пакалення. У клубах, дамах і палацах культуры працоўнаў працуюць цяпер 62 дзіцячыя сектары, арганізаван 31 палітычны школьнік. Пывялічлася колькасць тэхнічных гурткоў і гурткоў мастацкай самадзейнасці. З'явілася шмат шікавых форм работы са школьнікамі старэйшых класаў. Турсыскія лагеры, павяды дружбы, клубы старшакласнікаў, лагеры працы і адлечынку, спартыўныя лагеры ўнеслі шмат цікавага ў жыццё дзяцей.

На пленуме падкрэслівалася важнасць шырокага ўдзелу грамадскай і ў рабоце працоўных устаноў культуры. Звыш 80 тысяч чалавек прымаюць актыўны ўдзел у дзейнасці клубоў, бібліятэк, чырвоных куткоў і камісій па культуры працы пры мясцовых камітэтах. 90 клубоў і 800 бібліятэк працуюць на грамадскіх асновах без прыцягнення платнага апарату.

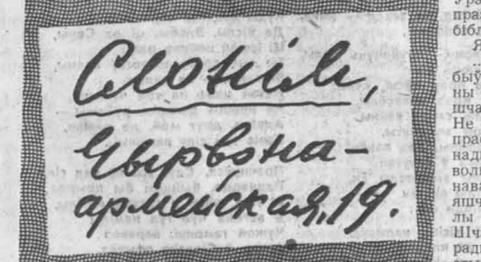
Абмяроўваючы пытанне паліпшынення работы культасветустану працоўнаў, удзельнікі пленума ўдзельнілі шмат увагі падбору, расстанова і выхаванню кадраў культасветработнікаў, шэфства горада над вёскай, удасканаленню работы культасветустану камісій ФЭМК, пашырэнню перазаваго вопыту ў рабоце.

У спрэчках па дакладу выступілі старшыня Мінскага прамысловага абласнога савета працоўнаў Ф. В. Глебаў, старшыня праўлення Палаца культуры завада «Гомсельмаш» Ф. В. Прудкоўскі, намеснік старшыні заўкома трактарнага завада І. С. Карпенка, старшыня Гомельскага прамысловага абласнога савета працоўнаў М. П. Аніпка, дырэктар Дзяржаўнага бібліятэчнага ЦБСР імя У. І. Леніна Ф. В. Сцепанюк, старшыня Віцебскага сельскага абласнога савета працоўнаў А. С. Іванюк, загадчыка клуба саўгаса «Клімавіцкі» Магільскага вобласці Н. І. Емяльянчава, старшыня Рэспубліканскага камітэта працоўнага работнікаў культуры І. В. Чаракон і іншыя.

Па абмеркаванаму пытанню пленум прыняў разгортваюе рашэнне. Пленум выказаў упэваненасць, што працоўныя арганізацыі і іх культасветустаны пывялічваюць усё намаганні да таго, каб клубы, палаты і дамы культуры, чырвоныя куткі, бібліятэкі на справе сталі апыртымі пунктамі партыі ў выхавальнай рабоце, цэнтрамі прапагандаў вольні ідэй Праграмы Камуністычнай партыі.

У рабоце пленума прыняў удзел намеснік загадчыка ізаляцыйнага аддзела ЦК КПБ У. В. Мацвееў.

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Мікола ГІЛЕВІЧ,
спец. нар. «Літаратуры і мастацтва».

Не так даўно ў рэдакцыю нашай газеты прыйшоў пісьмо: У ім паведамлялася, што 15 жніўня гэтага года Слонімскае раённае бібліятэка імя Я. Коласа адзначала свой дваццятгадовы юбілей, што бібліятэка — адна з лепшых у Гродзенскай вобласці.

Звычайны сельхараўскі допіс. Спынала увагу толькі дата — 15 жніўня. Значыць, ужо тады, 15 жніўня 1944 года, праз месяц пасля вызвалення горада ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, у Слоніме адкрылася бібліятэка? Адкуль узятая кнігі? Хто тыя людзі, што здолелі зрабіць гэта за такі кароткі час у зруйнаваным, абрабаваным горадзе?

Урашце, якая яна цяпер, праз дваццаць гадоў, гэтая бібліятэка?

Я вехаў у Слоніме...
...Здаецца, зусім яндаўна быў той жадавы, догачаканы верасень. Колькі радасці, ішчана прынес ён людзям. Не паспел нарадавацца, выпрастаць саргучыя спіны, надыхацца ўволю на ўсе вольныя грудзі, а тут — зноў навалач, лічце больш чорная, яшчэ больш страшная. Вёсцелі і ўтульны гародок на Шчыры нібы вымер. У гародку гаспадарца фашысты Рабучоў, спалываюць, забіваюць. Толькі годад вымушчу людзей выходзіць на гукі, бязлюдныя вуліцы.

І гэтыя двое — адзін стары, прыгроблены гадамі, другі малады, танклявы, амаль юнак — былі падобны да іншых рэдкіх пешаходаў: з клуначам пад пахай ці мяшчочкам за плячыма.

Старога звалі Іосіф Іосіфавіч Стаброўскі. Яго ведаў, бадай, увесь Слоніме. Дзіўны стары, казалі пра яго людзі. Меў сваю зямлю — аддаў яе сялянам, ашчэ тады, «пры панскай Польшчы». Сам жа ўсё шеста шунаў у старых курганах, на былых замчышчах. Іосіф Іосіфавіч — археолаг. Усё сваё жыццё ён вывучаў гісторыю і прыроду Слонішчыны. Сабраны ім матэрыялы даў магчымасць адкрыць у Слоніме музей —

яшчэ «пры паніжках». У 1939 годзе музей стаў дзяржаўным: Іосіф Іосіфавіч з радасцю перадаў свае экспанаты народу.

Малады спадарожнік Іосіфа Іосіфавіча — Сяргей Новік. У Слоніме ён трапіў не па сваёй волі. Яго, актыўнага ўдзельніка нацыянальна-вызваленчага руху ў былой Заходняй Беларсі, маладога Беларускага паэта Сяргея Пянона (так ён падпісваў свае вершы), улады «Усходніх крэсах» выслаілі сюды ў ссылку. Малады сымлянны паэт пасябраваў са старым археолагам, памагаў яму арганізавваць у горадзе краязнаўчы музей. У 1940 годзе Сяргей Міхайлавіч Новік стаў дырэктарам гэтага музея.

І вось фашысцкая навала — усё рушыцца, усё гіне. Разрабаваны школы, клубы... У двары гарадской управы ляжыць, моцнае, гніе гара кнігі: іх павіны адправіць у Альбярці, на народную фабрыку на перапрацоўку. Як вяртаваць хоць бы частку гэтага скарбу? А што, калі рызыкунць?

І. Стаброўскі ідзе ў гарадскую ўправу прасіць дазволу адабраць з гэтай гары кнігі сёе-тое для музея. «О, не, вядома, не, большавічкі выданні!» Дазвол дадзены: як-ніяк І. Стаброўскі — былі царскі афіцёр.

Калі двух тыдняў корпілася сабраў у гурдзе кніг (адшукалі кнігі і ў іншых месцах горада), выбралі, пывакоўвалі мяшкі і сумкі і ішлі да паўрабурванага дома на ўскраіне горада, на вуліцы імя Пушкіна. Тут, у падвале, складалі пры-

ВЫХОДЗІЦЬ НА ЭКРАН

ГЕРОЙ, РАЗВЕДЧЫК, КАМУНІСТ

Фільм «Хто вы, доктар Зорге?», які выхадзіць на экраны краіны, знаёмым саветскім гледачоў з адной з гераічных старонак гісторыі барацьбы нашага народа з сіламі фашызму і вайны. У фільме, пастаўленым таленавітым французскім рэжысёрам і сцэнарыстам Івам Чампі па кнізе Ганса Отэ Мейснера «Справа Зорге», выведзены вобраз выдатнага саветскага разведчыка, які на працягу многіх гадоў працаваў у самым логаве праціўніка.

Фільм, зняты Івам Чампі ў саапрацоўцы з італьянскімі і японскімі кінематографістамі, не паазбавіўся ад некаторых недакладнасцяў і недахопаў, але месца пэўна суб'ектывізм пры асвятленні вобраза галоўнага героя. Гэта, як відаць, зусім заканамерна — замежныя кінематографісты, нават пры ўсім іх жаданні быць аб'ектыўнымі, глядзелі на падзеі трохі з іншага, чым саветскія людзі, пункту гледжання. Але асобныя недахопы не змяняюць вертасці фільма — у цэлым карціна з вайскай сілай і пераканаўчасцю паказвае гераічнага разведчыка — камуніста, таленавітага і бяспечнага аддадзенага сваёй справе чалавека.

Фільм прысвечан рэальнай асобнасці саветскаму разведчыку Рыхарду Зорге, які выведзены ў карціне пад саім сапраўдным імем. Мы шмат гадоў нічога не ведалі пра гэтага чалавека, імя якога дзякуючы яго подзвігам на прагу павіна быць названа сярод імянаў герояў нашай краіны.

У саветскім друку прыводзіліся ўжо асобныя моманты біяграфіі Рыхарда Зорге. Ён нарадзіўся ў непадалёку ад Вены, у сям'і мясцовага інжынера, які ажаніўся з дачкою рускага чыгуначніка. Дзед Зорге быў вялікім рэвалюцыянер, саратнік Карла Маркса і Фрыдрыхскага імператара. Дзед Зорге ўважліва вывучаў ад яго чуждыя і ўнікальныя традыцыі, агульнае перахвалаў у Берлін, дзе Рыхард атрымаў адукацыю. Яшчэ з

юнацкіх гадоў ён вызначыўся рэдкаснай актыўнасцю, сумленнасцю і высекарнасцю, да яго заўсёды цягнуліся людзі. Ён коле блізкіх сяброў яго мянушка была «Кен», ён лёгка знаходзіў сяброў і ўсе былі рады бацьчынаму яго — лісці папай працяг гадзі жыцця Зорге ў заходнім друку.

Праішоўшы школу першай сусветнай вайны, Зорге ўважліва і энтузіязмам успрыняў вестку аб Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, якая адбылася на яго радзіме. У 1915 годзе ён уступае ў Камуністычную партыю Германіі і з таго часу цалкам прысвячае сябе служэнню высакароднай справе камунізму. У 1925 годзе, калі выпала магчымасць, Рыхард Зорге вяртаецца на радзіму, у Саветскі Саюз, дзе ўступае ў рады ВКП(б).

Самай гераічнай і значнай старонкай яго жыцця з'явіліся гады работы ў саветскай разведцы, якой ён прысвяціў сябе з 1929 года.

Спачатку Рыхард Зорге накіроўваецца ў Шанхай, а потым — Токію ў якасці карэспандэнта газеты «Франкфуртэр цайтунг» і даючы іншыя буржуазныя газеты. Валодучы вялізнай асабістай прыналежнасцю і глыбокім веданнем краіны, Зорге хутка заававае вялікі ўплыў у германскай калоніі ў Японіі. Ён збліжаецца з падполлікамі Отам, які не без садзежання ўплывовага журналіста стаў потым германскім ваянным аташэ, а пазней — паслом гітлераўскай Германіі ў Японіі. У выніку гэтай тонкай аперацыі Зорге становіцца прэс-аташэ пасольства. Ён умела іграў ролю «пераконанага націста» і нават быў прызначаны «фіюрэрам» нямецкай калоніі.

Робота Зорге ў якасці карэспандэнта буржуазных газет была толькі легальным прыкрыццём разведчай

дзейнасці. Але, будучы чалавекам выдатных здольнасцяў і энэргіі, ён паказаў і не гэты раз узоры літаратурнага і журналісцкага таленту, глыбокага вывучэння праблем, а таксама асабістай адвагі. Яго франтавыя рэпартажы аб японска-кітайскай вайне чыталі ў Германіі з вялікай цікакасцю. І ніхто ў імперыі Гітлера не мог падумаць, што паездка бліскавитага карэспандэнта на фронт была выкліканая неабходнасцю аднавіць спыненую сувязь з Масквою праз Гангко, што ў Манчжурію ён прыбыў, каб асабіста ўдакладніць, ці прагражэюць японскія імперцыі з тылу на Саветскі Саюз.

Данясенні Зорге мелі для Саветскай краіны вялікае значэнне. Сярод іх можна назваць спецыяльны паведамленні аб прадстабачым пачатку японска-кітайскай вайны, аб нападзе Германіі на Польшчу. Зорге за два месяцы паведамаў аб нападзе гітлераўскіх войск на Саветскі Саюз, пазней даў весткі аб колькасці скамандзіраваных для вайны дывізій рэйха, аб тактыцы, якую яны мелі намер выкарыстаць, высветліў дэкладуючы пачатку вайны. Аднак Сталін аднёс гэтыя дзеянні ў разрад «дзіўнафармуемых» і не надаў ім значэння, што дарэга каштавала нашай краіне і нашаму народу. Рыхард Зорге здолеў таксама ўсталяваць, што пагроза Японіі адкрыўся ў 1941 годзе «другі фронт» супраць Саветскага Саюза на Далёкім Усходзе з'яўлялася бляфам, што ў сапраўднасці японцы рыхтаваліся да вайны на Ціхім акіяне. Гэта дазволіла ў самы крытычны момант перакінуць на захад сібірскія дывізій і разграміць немцаў пад Масквой. Хоць адно толькі гэта данясенне Зорге мела большае значэнне, чым некалькі выйграных буйных баёў на

фронце, Сталін працягваў адносіцца да Рыхарда Зорге з уласцівым яму недавер'ем, і гераі-разведчык не быў у той час на вертасці адзначаны.

У заходняй літаратуры аб дзейнасці разведка часта ўпаміналася імя Зорге, якога лічылі адным з самых выдатных работнікаў разведкі ў гэты гісторыі. Вось некаторыя з гэтых сведчанняў: «Прызабыты, высокі, добра складзены чалавек, Зорге ўсюды карыстаўся поспехам; нават яго невялікае накупленне садзежніцтва павышэнню цікавасці да яго... Ён выдаваў сябе за кансерватара і нават германскага палітыка. Ён на вырэд з'яўляўся палітыкам да ўрада ў Токію. Яго справядліва ў Маскву ў крытычны перыяд 1937—1941 гадоў мелі гістарычнае значэнне...»

«Зорге ўяўляе сабою прыклад выдатнага падполліка практыка і разведчыка, які дамогся поспеху... Саветскай разведка дамаглася некалькіх здзіўляючых поспехаў у сваёй рабце супраць Германіі. Практычна ўсе германскія пасольства ў Японіі дазвалялі атрымаць доступ да крыніц надзвычайнай інфармацыі. У Токію Рыхард Зорге аказаўся ў стане інфармаваць Маскву адносна германскай палітыкі, германска-японскіх адносін і адбыліся дві вайны на плянах Германіі».

Праз шмат гадоў пасля гераічнай смерці Зорге ў друку павіліся паведамленні, заснаваныя, відаць, на ведадзеныя, атрыманых японскай контрразведкай. У іх гаворылася, што пад кіраўніцтвам Рыхарда Зорге працавалі дзве групы агентаў колькасцю 35 чалавек. Усе яны, за выключэннем аднаго-двух, былі мясцовымі грамадзянамі, у тым ліку — журналістамі, навуковымі работнікамі, дзялкі, ма-

слеры, урадавыя чыноўнікі, члены японскага парламента, урач. Усяго Зорге выкарыстаў каля 160 крыніц для атрымання інфармацыі, сярод якіх былі прэм'ер-міністр Японіі прынц Каназі і адзін адзін генерал.

Смеласць, разліковасць, здольнасць прыняць у сабы высакараступаючы і добра дасведчаныя колы сплалучалася ў Зорге з надзвычайнай умелай канспірацыяй і дэкладнай арганізацыяй работ. Паказальна, што большасць удзельнікаў яго групы ўпершыню сустрэліся асабіста і пазналі адзін аднаго, толькі калі іх звяла разам японская секрэтная паліцыя пасля вяршчу.

У святле гэтых паведамленняў тыя месяцы фільма, дзе Зорге наладжвае са сваімі саратнікамі амаль шырокае сеткавае выкладанне непраўдзіва. Прамерны ўпор робіцца таксама на асабісты перамогі Зорге, што, відаць, з'яўляецца данінаю сенсацыянальнасці, якой было акружана гэта імя на Захадзе. Выклікае прычымліва некаторая неурэагаванасць гераічна-разведчыцкай паказанай ў фільме. Іншым уяўляецца таксама вобраз радзіста Макса Клаузена (Зорге дэклавае ў Маскву, што «Клаузэн хворы сэрцам. Лежачы ў пачэці ён працуе на рэжыі»), і што яго работу даводзіць узяць на сябе самому кіраўніку групы). Канцоўка фільма, у якой выражаецца сумненне ў пакаранным смарце гераю, таксама не адпавядае гістарычнаму рэалізму.

Але, паўтарам, усё прыватныя недахопы не змяняюць вертасці гэтага цікавага фільма, што данёс да нас вобраз разведчыка-камуніста Рыхарда Зорге, які гераічна змагаўся і загінуў за шчасце саёй Саветскай Радзімы.

Барыс ЯКАЎЛЕУ,
Рэспісцаў ГАУРЫЛІА,
(АДН).

Крысціна Пяткевіч — студэнтка Мінскага політэхнікума. Зараз яна праходзіць практыку на Мінскім матарным заводзе. Крысціна — актыўная ўдзельніца мастацкай самадзейнасці. Наш няштатны фотакарэспандэнт С. Чыршкін зняў яе, калі яна чытала вершы.

КАЗАЧНИК з «МАСФІЛЬМА»

Народны артыст РССФР рэжысёр Аляксандр Птушко вядомы па фільмах «Залатыя каўчуг», «Каменныя кветкі» і іншых. Хутка гледачы ўбачаць новую работу Птушко «Казачнік». Рэжысёр лічыцца ў выдатнае майстра паказваў яго праз прызму сучаснасці.

Птушко — механік і вынаходца. Ён стварыў апэратыўны іран арміяльнай канструкцыі, які дазваляе змяняць знішчэнне чалавека, які блыць, а усё ірыюцца.

Пра любімае мастацтва Птушко напісаў рад ніг. «Усё ж мы ведаем пра імя шатраннага мастака, дзіва не ўсё. Сустрэўшыся з хатняй абстаноўкай з Аляксандрам Птушко, карэспандэнт АДН Андрэй Міхайлаўскі атрымаў магчымасць нібы ўвайсці за кулісы кадра, убачыць схаваную для гледачоў лабараторыю рэжысёра.

На «Масфільме» мне не ўдалася ўбачыць Птушко. Ён не здымае яшчэ, яму пішуць новы сцэнарыі пра казачны цырк. Асістэнт рэжысёра Наталія Птушко паведавала, што яе бацька гэтыя дні шмат працуе на падмаскоўнай дачы.

Маладая жанчына носіцца на сундэцы прыгожы камяню. Гэта «пацна» зроблена Аляксандрам Птушко. На студыі яго ведаюць як майстра на ўсе рукі. З рук Птушко выходзіць вялікія рэчы — фільмы. І маляўнічкі — прадметы хатняга ўжытку і ўпрыгожання.

Наталія Птушко малое план, па якім я змагу знайсці дачу кінарэжысёра.

З прыходам карэспандэнта Птушко вымушаны спыніць работу за верстаном з механічным прыводам.

— Пра мае планы пісалі, — гаворыць Птушко, — Буду стварыць фільм «Цырк». Гэты цырк будзе непадобны на ўсе вядомыя цыркы... У далейшым думам эканізаваць «Казку пра Залатога пецніка». Мару сустрэцца на экране з геніяльным казачнікам старажытнасці Гаммерам. Вось і ўсё, здаецца...

— Значыць, казкі?

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: З. А. АЗГУР, Г. М. БУРАЎКІН, А. І. БУТАКОВ, К. П. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБКОВА, Г. М. ЗАГАРОДНІ, В. УЛІВАШЫН, А. М. КАШКУРЭВІЧ, В. Б. ЛАДЫКІН, П. М. МАКАЛІ, А. Н. МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), Р. К. САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), І. А. САНКОВА, З. Ф. СТОМА, М. Т. ТКАЧОУ, Р. Р. ШІРМА.

Калектыў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі выказвае глыбокае смутнае пратэстава на навучнай і навуковай рабоце Сцепанавіч Калеры Іосіфаўне з прычыны напаткаўшага яе гора смерці бацькі — члена КПСР з 1919 года Сцепанавіча Іосіфа Іванавіча.

Саюз кампазітараў БССР выказвае глыбокае сплалучэнне музыкантаў Сцепанавіч Калеры Іосіфаўне з прычыны напаткаўшага яе гора — смерці бацькі.

21 верасня
Першая праграма. 11.00 — мастацкі фільм «Удзячым». 17.05 — праграма перадач. 17.10 — для старажытных школьнікаў. «Прыгажосць, прастата, сімпласць». 17.40 — тэлевізійныя навіны. 18.00 — «Камімілетное дзень». 18.15 — спартыўная перадача. 19.45 — «Зямля чакае». Кінаархив. 19.55 — футбол. «Спартак» (Масква). 20.05 — перадача «Дарога па шкатуцы». Рэпартаж з выставы творчасці рацыяналізатараў і вынаходцаў. 21.05 — «Альманах кінадыяна». 21.15 — тэлевізійныя навіны. 21.30 — дэбютны форум моладзі (М). 22.30 — «45-ты сезон кулапаўцаў».

Другая праграма. 14.15 — праграма перадач (М). 14.20 — для дзяцей. «Вялікі чараўнік». Спектакль Рагустоўскага тэатра музычнай камедыі. Перадача з Крамаўскага тэатра (М). 17.00 — для школьнікаў. «Ванька-любі». 17.30 — для дашкольнаў і малодшых школьнікаў. «Прыходзі, казка». «Ванерачына-паўночная» (М). 18.00 — тэлевізійныя навіны. 18.10 — «Звароце». Тэлевізійны часопіс (М). 18.55 — на сцяжыні і спартыўныя ілюстрацыі. Футбол. «Спартак» (Масква). (М). 20.45 — «Дарога па шкатуцы». Рэпартаж з выставы творчасці рацыяналізатараў і вынаходцаў. 21.05 — «Альманах кінадыяна». 21.15 — тэлевізійныя навіны. 21.30 — дэбютны форум моладзі (М). 22.30 — «45-ты сезон кулапаўцаў».

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: г. Мінск, вул. Закарава, 19. Тэлефоны: рэдакцыйна-рэдакцыйны — 3-24-61, намеснік галоўнага рэдактара — 3-44-04, аддзел літаратуры — 3-21-53, аддзел мастацтва — 3-24-62, аддзел культуры — 3-22-04, аддзел інфармацыі — 3-44-04, выдавецтва — 3-19-52, бухгалтэрыя — 3-11-03.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісатэляў БССР, Мінск.
Індэкс 63856, Друкарня выдавецтва «Звязда», АТ 03103

АПОШНЯЕ РАЗВІТАННЕ

16 верасня ў клубе Саюза пісьменнікаў БССР адбылася грамадзянская паніхда. На апошняе развітанне з паэтам Язэпам Птушко прыйшлі пісьменнікі, журналісты, настаўнікі, студэнты, вучні, сявалі і знаёмыя. Мянсяца ганарова вярта. Стаць спілішні галовы тыя, хто не адзі дзесятак гадоў працаваў полеч з паэтам.

Грамадзянскую паніхду адкрывае паэт Пятро Глеба. Ён гаворыць аб вялікай страце, якую панесла наша літаратура, аб значнай творчасці выдатнага паэта.

Аб сваіх сустрэчах з Язэпам Птушко, аб супольнай працы, аб яго грамадзянскай і літаратурнай дзейнасці гаварылі Максім Лужанін і Станіслаў Шуквецкі.

Гучыць жалобная мелодыя. У той жа дзень адбылося пахаванне Язэпа Птушко на яго радзіме ў вёсцы Каралішчавічы.

БІБЛІЯТЭЧКА «САВЕЦКІЯ ПАЭТЫ»

Вось ужо некалькі гадоў выдаецца «Народная культура» Сафіі выпускае бібліятэчку з серыі «Саветскія паэты». У бібліятэчку выйшлі зборнікі першых саветскіх паэтаў Аляксандра Пракофьева, Якуба Коласа, Абрэка Кулішова, Міколы Бажана, Пётры Броўкі, Іосіфа Уткіна, Міхала Святлова, Расула Гамзатава і ірсуша. Апошнія выданы бібліятэчкі «Саветскія паэты» — зборнікі першых Яраслава Смелкова, Яўгена Вінакурава, Роберта Радзівенскага, Міхала Забалаціна.

Творы саветскіх паэтаў, выданыя ў Балгарыі, знаходзіць самы гарачы прыём сярод балгарскіх чытачоў і з хуткасцю маланкі разыходзяцца па ўсёй краіне.

К. АРЛОВА,
карэспандэнт ТАСС.

ПАМЯЦІ ДЖОРДЖЭ ЭНЕСКУ

У гэтыя дні, калі тут праходзіць трыці Міжнародны конкурс і фестываль імя Джорджэ Энеску, жыхары румынскай сталіцы справадзіла называюць свай год муніцай сталіцай свету. Цяпер тут знаходзіцца відэаімя музыканты свету, якія прыбылі ўшанаваць памяць вялікага кампазітара. Арам Хачатурян (СССР), Герберт фон Каран (Аўстрыя), Андрэ Клоўтэнс (Францыя), Джон Огдон (Англія), Артур Рубінштэйн (ЗША), Зубін Мехта (Індыя) і многія іншыя падкрэслваюць сваёй прысутнасцю значэнне і важнасць фестывалю і конкурсу як музычнай падзеі міжнароднага значэння.

Імя румынскага кампазітара Джорджэ Энеску, які аб'яднаў у саёй асобе кампазітара, дырыжора, скрыпача, піяніста і педагога, вядома ва ўсім свеце. Але больш за ўсё ён вразіўся, дарэгі і блізка румынскому народу, жыццём якога кампазітар добра ведаў. «Для мяне паміж жыццём і мастацтвам ніколі не існавала рубяжы», — гэтыя словы Энеску вынесены эпіграфам да яго біяграфіі.

Пасля вызвалення Румыніі ў 1944 годзе Энеску многа часу аддаваў грамадскай рабоце. Ён быў дэпутатам Вялікага Нацыянальнага сходу першага склікання, членам Акадэміі Румынскай Народнай Рэспублікі. Д. Энеску — адзін з заснавальнікаў АРЛУСа — Таварыства па ўмацаванню сяброўскіх сувязей з СССР.

Урад Румыніі, выказваючы волю народа, устанавіў у 1956 годзе Міжнародны конкурс і фестываль імя Джорджэ Энеску. У гэтым годзе конкурс і фестываль пачаўся неўзабаве пасля сенародных ірачыстасцей з выпадка 20-й годзіны вызвалення Румыніі ад фашыскага прыгнёту і з'яўлення нібы працагодна дэманстрацыі вялікіх даследнікаў краіны ў галіне культуры. Ён уключае адрэзкі вечаары 5 верасня з прысутнасці кіраўнікоў Румынскай Рабочай партыі і ўрада, шматлікіх зарубежных гасцей і прадстаўнікоў грамадскасці ў вялікай зале Палаца РНР канцэртм стіфацінага аркестра Бухарэсцкай дзяржаўнай філармоніі, якая носіць імя кампазітара.

Саветская музычная і вакальная школа прадстаўлена на конкурсе чатырма выканаўцамі на кожным раздзеле конкурсу: скрыпка, фартыяна, спяванне.

Фёдар ЖАРЫКАЎ,
карэспандэнт ТАСС,
Бухарэст.

ВЫСТАўКА РАБОТ СТАРЭЙШЫХ МАСТАКОЎ

Учора ўвечары ў памяшканні Дзяржаўнага мастацкага музея БССР адкрылася вялікая групавая выстаўка твораў членаў Акадэміі мастацтваў СССР. Адкрыў выстаўку намеснік міністра культуры БССР Я. Парватаў. З прававой выступіў член прэзідыума Акадэміі мастацтваў СССР народны мастак РССФР лаўрат Дзяржаўных прамій Ф. Раўшэтыкаў.

На выстаўцы экспанавана каля 90 палатных жывапісу, 150 лістоў графікі, каля 60 скульптур. Тут творы вядомых мастакоў і скульптараў Саветскага Саюза, лаўрату Лянінскай праміі С. Канікава, У. Фаворскага, М. Сар'яна, М. Анкішына, Л. Кербеля, А. Дайнкі, з беларускіх мастакоў экспануюцца скульптары З. Азгура, Побах з новымі творами на выстаўцы глядач убачыць ужо вядомыя работы, якія ўвайшлі ў залаты фонд саветскага мастацтва.

Перад зачыненнем выстаўкі ў сярэдзіне кастрычніка ў Мінск прыедзе група членаў Акадэміі мастацтваў СССР. Яны сустрэнуцца з працоўнымі рэспублікі, расказаў аб сваёй рабоце, пабываюць на заводах, фабрыках, у калгасах, студэнцкіх інтэрнатах.

ФЕСТИВАЛЬ У «ЖАМЧУЖЫНЕ МІЖЗЕМНАМОР'Я»

Іншыя мастацкія, навукова-адукацыйныя і іншыя фільмы. Сялетні фестываль характарызуецца тым, што ў ім прынята ўдзел вялікага грамадства італьянскіх краін, у тым ліку Саветскага Саюза, Чэхаславакіі, Польшчы і іншых.

Саветскі Саюз — пастаянны ўдзельнік аляксандрыі фестывалю. У кожным з іх наша краіна ўзнагароджвалася асноўнымі прызамі фестывалю. Так, напрыклад на першым фестывалі нашай дэлегацыя была ўручана прызавая залатая статуэтка-лодэчка з кветкаю лотаса замест матчы, на

другім — мініяцюраная фігурка Рамэса. І на трэцім фестывалі прадстаўнікам саветскіх работнікаў тэлебачання быў ўручаны прыз бронзавыя кветкі лотаса — па радзёлу драматычных фільмаў за тэлевізійную прастаноўку-экранізацыю твора Л. М. Талстога «Пасля балю».

Вялікага поспеху дамагліся гаспадары фестывалю — работнікі тэлебачання ААР. Яны заваявалі чатыры прызы. Сярод іх «Залаты лотас» за лепшы драматычны фільм «Шанель», за документарны, адукацыйны і забаўляльны фільмы.

Прызы фестывалю атрымалі таксама Францыя, ЗША, КНР, Бельгія і Чэхаславакія.

Асабліва прыкметны поспех егіпецкіх фільмаў. Краіна, якая, па словах саміх егіпцянаў, не больш дзесяцігоддзя таму назваўся «за хвастом буйвалы», цяпер смела ўступае ў спрэчку з буйнейшымі тэлевізійнымі дзяржаўнымі свету.

Аднак на гэта можна знайсці, у прыватнасці, у хуткім індустрыяльным і культурным росце краіны. Вось некалькі лічбаў. Насельніцтва ААР мае цяпер каля 300 тысяч тэлезараў. Каля

2000 тэлепрыёмнікаў размернавана бясплатна сярэд сельскага насельніцтва. Егіпецкае тэлебачанне перадае свае праграмы па трох каналах 30 гадзін у суткі. Літаральна ў ўсіх гарадах рэспублікі, у парках і скверах, на ношнай вялікай плошчы і вуліцы можна ўбачыць простую драўляную будынку з буйнафарматым тэлевізійным экранам. Пасля змярэння вачок будучы збіраюцца натоўны народ, які вельмі жыва рэагуе на ўсё, што паказваецца на экране; ці то народныя песні і танцы, які неўзабаве фільм, ці лекцыя-дэманстрацыя аб тым, як прыгатаваць нацыянальнае егіпецкую страву «мулюхія». Паколькі існуе шмат праграм, разлічаных на розны культуры Урэзнен, незадаволеных работай тэлебачання амаль няма.

Робота тэлебачання ў ААР праводзіцца пад лозунгам «Культура — народ». На гэтым участку дора дасягнула пераанаўчых поспехаў. Вось яшчэ адна лічба. Да паўлення тэлебачання ў ААР тэатр наведваў не больш 50 000 чалавек. З таго часу, як у дамах егіпцянаў загарэліся блакітныя экраны, колькасць тэлегледачоў у мільёны годзе павялічылася за адзін мільён.

Такія дасягненні маладога тэлебачання ААР, што вызначаюць яго поспехі на такіх міжнародных форумах, як трыці фестываль у Александрыі.

Ю. ТЫСОУСКІ,
(ТАСС).

МІНІАТЮРЫ

Гусь — Мы выратавалі Рым.
ВАРОНА — Я мы паспрабуем выратаваць Пентагон.
Мал. Ул. БАРАНОЎСКАГА.

РАСКОПКИ ў ПАПУА

Археолог Аўстралійскага нацыянальнага ўніверсітэта Пінг Уайт, які праводзіў раскопкі ў Папуа (Новая Гвінея), знашоў каменныя прылады. Яны, як мяркуюць, маюць найстарэйшы характар. Сярод знаходак таўначыні і ступні, каменныя сякеры, а таксама прылады,

якія нагадваюць матку або струг.
Аўстралійскі антрапалаг Чарльз Джугіус, наладзіўшы знаходкі Уайта, адзначыў, што ішперашняе насельніцтва Папуа нічога не ведае пра такіх прылады, як ступні і таўначыні, і што гэтыя прылады не ўпамінаюцца ў легендах

сваіх народаў Папуа. Гэта дае магчымасць меркаваць, што Папуа некалі ў старажытнасці была населена іншым народам, які потым знік. Уайт спрабуе знайсці сляды існавання чалавечай ў Папуа ў першыя тысячы гады. У XV тысячагоддзі да нашай эры, в. КАНДРАШОЎ,
карэспандэнт ТАСС,
Канбер.

ВЫКАНАНА УПЕРШЫНЮ

Днямі ў Англіі ўпершыню прагучала Дзесятая сімфонія Малера ў 1911 годзе, не паспелішы закончыць сваёй аўтэнтычнай сімфоніі. Англііскаму музыкантаў Дзюры Кук, пачушышы ў чыць сваёй аўтэнтычнай сімфоніі. Пасля гэтага Кук вырашыў завяршыць неакаячаны часткі Дзесятая сімфонія Малера ў л. аркеструку.

Надаўна Дзесятая сімфонія Малера ўпершыню прагучала ў Лондане.
І. АЛЯКСАНДРАТ.